

KOMMISJONSFORORDNING (EF) nr. 2658/2000

2001/EØS/57/05

av 29. november 2000

om anvendelse av traktatens artikkel 81 nr. 3 på grupper av spesialiseringsavtaler(*)

KOMMISJONEN FOR DE EUROPEISKE FELLESKAP HAR —

under henvisning til traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap,

under henvisning til rådsforordning (EØF) nr. 2821/71 av 20. desember 1971 om anvendelse av bestemmelsene i traktatens artikkel 85 nr. 3 på visse grupper av avtaler, beslutninger og samordnet opptreden⁽¹⁾, sist endret ved tiltredelsesakten for Østerrike, Finland og Sverige, særlig artikkel 1 nr. 1 bokstav c),

etter å ha offentliggjort et utkast til denne forordning⁽²⁾,

etter samråd med Den rådgivende komité for konkurransesaker og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) I henhold til forordning (EØF) nr. 2821/71 kan Kommisjonen ved forordning anvende traktatens artikkel 81 nr. 3 (tidligere artikkel 85 nr. 3) på visse grupper av avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som gjelder spesialisering og som faller inn under virkeområdet for artikkel 81 nr. 1, herunder avtaler som er nødvendige for å gjennomføre spesialiseringen.
- 2) Med hjemmel i forordning (EØF) nr. 2821/71 har Kommisjonen blant annet vedtatt kommisjonsforordning (EØF) nr. 417/85 av 19. desember 1984 om anvendelse av traktatens artikkel 85 nr. 3 på grupper av spesialiseringsavtaler⁽³⁾, sist endret ved forordning (EØF) nr. 2236/97⁽⁴⁾. Forordning (EØF) nr. 417/85 utløper 31. desember 2000.
- 3) En ny forordning må både sikre en effektiv beskyttelse av konkurransen og sørge for en tilfredsstillende rettsikkerhet for foretakene. I arbeidet med å nå disse målene bør det tas hensyn til behovet for i størst mulig grad å forenkle den administrative kontroll og lovgivningsrammen. Dersom avtalepartenes markeds-makt ikke overstiger et visst nivå, kan det i forbindelse med anvendelsen av artikkel 81 nr. 3 vanligvis antas at de positive virkningene av spesialiseringsavtaler oppveier de negative virkningene de måtte ha for konkurransen.

- 4) I forordning (EØF) nr. 2821/71 kreves det at en unntaksforordning fra Kommisjonen må fastlegge hvilke grupper av avtaler, beslutninger og samordnet opptreden den får anvendelse på, angi hvilke begrensninger eller bestemmelser som kan eller ikke kan forekomme i avtalene, beslutningene og den samordnede opptreden, og angi hvilke bestemmelser som må være med i avtalene, beslutningene og den samordnede opptreden, eller hvilke øvrige vilkår som må være oppfylt.
- 5) Det er hensiktsmessig å gå bort fra praksisen med å liste opp de klausulene i en avtale som er omfattet av unntak og legge større vekt på å definere hvilke grupper av avtaler som er omfattet av unntak opp til en viss markeds-makt og å angi hvilke begrensninger eller klausuler som ikke kan tas med i slike avtaler. Dette er i tråd med en økonomisk orientert metode for vurdering av avtalenes innvirkning på det relevante marked.
- 6) For anvendelsen av artikkel 81 nr. 3 ved forordning er det ikke nødvendig å definere hvilke avtaler som kan komme inn under artikkel 81 nr. 1. Ved den individuelle vurdering av avtaler etter artikkel 81 nr. 1 må det tas hensyn til flere faktorer, særlig markedsstrukturen på det relevante marked.
- 7) Gruppeunntak bør være forbeholdt avtaler som med tilstrekkelig sikkerhet oppfyller vilkårene i artikkel 81 nr. 3.
- 8) Avtaler om produksjonsmessig spesialisering bidrar vanligvis til å bedre produksjonen eller distribusjonen av produkter, fordi de berørte foretak kan konsentrere seg om å framstille visse produkter og på den måten arbeide mer rasjonelt og levere produktene billigere. Avtaler om spesialisering innen tjenesteyting kan også vanligvis sies å føre til tilsvarende forbedringer. Ventelig vil også forbrukerne få en rimelig andel av fordelene som oppnås ved effektiv konkurranse.
- 9) Slike fordeler kan også oppnås ved avtaler der en avtalepart gir avkall på å produsere bestemte varer eller yte bestemte tjenester til fordel for en annen avtalepart («ensidig spesialisering»), ved avtaler der hver avtalepart gir avkall på å produsere bestemte varer eller yte bestemte tjenester til fordel for en annen avtalepart («gjensidig spesialisering»), og ved avtaler der avtalepartene i fellesskap produserer bestemte varer eller yter bestemte tjenester («felles produksjon»).

(*) Denne fellesskapsrettsakten, kunngjort i EFT L 304 av 5.12.2000, s. 3, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 113/2000 av 22. desember 2000 om endring av EØS-avtalens vedlegg XIV (Konkurranse), se EØS-tillegget til De Europeiske Fællesskaps Tidende nr. 9 av 22.2.2001, s. 5.

⁽¹⁾ EFT L 285 av 29.12.1971, s. 46.

⁽²⁾ EFT C 118 av 27.4.2000, s. 3.

⁽³⁾ EFT L 53 av 22.2.1985, s. 1.

⁽⁴⁾ EFT L 306 av 11.11.1997, s. 12.

- 10) Da avtaler om ensidig spesialisering mellom ikke-konkurrerende foretak kan komme inn under gruppeunntaket fastsatt i kommisjonsforordning (EF) nr. 2790/1999 av 22. desember 1999 om anvendelse av traktatens artikkel 81 nr. 3 på grupper av vertikale avtaler og samordnet oppreden⁽¹⁾, bør anvendelsen av denne forordning på avtaler om ensidig spesialisering forbeholdes avtaler mellom konkurrerende foretak.
- 11) Alle andre avtaler som inngås mellom foretak om vilkår for spesialisering i vare- eller tjenesteproduksjon, bør komme inn under virkeområdet for denne forordning. Gruppeunntaket bør også få anvendelse på bestemmelser i spesialiseringsavtaler som ikke utgjør avtalenes hovedformål, men er direkte knyttet til og nødvendige for gjennomføringen av dem, og på visse tilknyttede kjøps- og markedsføringsavtaler.
- 12) For å sikre at fordelene ved spesialisering oppnås uten at en av avtalepartene forlater markedet etter produksjonsleddet, bør avtaler om ensidig eller gjensidig spesialisering omfattes av denne forordning bare dersom de inneholder bestemmelser om kjøps- og leveringsplikt. Disse pliktene kan, men må ikke være av eksklusiv art.
- 13) Det må antas at når de deltakende foretaks andel av det relevante marked ikke overstiger 20 %, vil spesialiseringsavtaler som definert i denne forordning som regel føre til økonomisk gevinst i form av stordriftsfordeler eller bedre produksjonsteknikker, samtidig som forbrukerne gis en rimelig andel av de fordeler som oppnås.
- 14) Denne forordning bør ikke unnta avtaler med begrensninger som ikke er absolutt nødvendige for å oppnå de positive virkninger som er nevnt ovenfor. I prinsippet bør visse alvorlige konkurransebegrensninger knyttet til fastsetting av priser til tredjemann, begrensninger i produksjon eller salg og fordeling av markeder eller kunder utelukkes fra gruppeunntaket gitt ved denne forordning, uavhengig av de berørte foretaks markedsandel.
- 15) Markedsandelsterskelen, utelukkelsen av visse avtaler samt vilkårene fastsatt i denne forordning sikrer normalt at de avtaler som omfattes av gruppeunntaket, ikke gir de deltakende foretak mulighet til å fjerne konkurransen for en betydelig del av de aktuelle produkter eller tjenester.
- 16) I særlige tilfeller der avtalene som faller inn under denne forordning likevel får virkninger som er uforenlige med traktatens artikkel 81 nr. 3, kan Kommisjonen tilbakekalle fordelene ved gruppeunntaket.
- 17) For å lette inngåelsen av spesialiseringsavtaler som kan få innvirkning på de deltakende foretaks struktur, bør gyldighetstiden for denne forordning fastsettes til ti år.
- 18) Denne forordning berører ikke anvendelsen av traktatens artikkel 82.
- 19) I samsvar med prinsippet om fellesskapsrettens forrang bør ingen tiltak truffet i henhold til nasjonal konkurranselovgivning berøre den ensartede anvendelse i hele det felles marked av Fellesskapets konkurranseregler, eller den fulle virkning av ethvert tiltak truffet med henblikk på gjennomføring av nevnte regler, herunder denne forordning —

VEDTATT DENNE FORORDNING:

*Artikkel 1***Unntak**

1. I henhold til traktatens artikkel 81 nr. 3 og på vilkårene fastsatt i denne forordning, erklæres herved at traktatens artikkel 81 nr. 1 ikke får anvendelse på følgende avtaler inngått mellom to eller flere foretak (heretter kalt «avtalepartene») om vilkårene for disse foretaks spesialisering i produksjon av produkter (heretter kalt «spesialiseringsavtaler»):
- avtaler om ensidig spesialisering, der en av avtalepartene går med på å slutte å produsere bestemte produkter eller å avstå fra å produsere disse produktene, men kjøper dem av et konkurrerende foretak, samtidig som det konkurrerende foretak går med på å produsere og levere disse produktene, eller
 - avtaler om gjensidig spesialisering, der en eller flere avtaleparter på gjensidig grunnlag går med på å slutte eller avstå fra å produsere bestemte, men forskjellige produkter, og på å kjøpe disse produktene fra de andre avtalepartene, som går med på å levere dem, eller
 - avtaler om felles produksjon, der en eller flere avtaleparter blir enige om å produsere bestemte produkter sammen.

Dette unntak får anvendelse i den grad slike spesialiseringsavtaler inneholder konkurransebegrensninger som faller inn under virkeområdet for traktatens artikkel 81 nr. 1.

2. Unntaket fastsatt i nr. 1 får også anvendelse for bestemmelser i spesialiseringsavtaler som ikke utgjør hovedformålet med avtalene, men er direkte knyttet til og nødvendige for gjennomføringen av disse, for eksempel bestemmelser om overdragelse eller bruk av intellektuelle eiendomsrettigheter.

⁽¹⁾ EFT L 336 av 29.12.1999, s. 21.

Første ledd gjelder imidlertid ikke for bestemmelser som har samme formål som konkurransebegrensningene nevnt i artikkel 5 nr. 1.

Artikkel 2

Definisjoner

I denne forordning menes med:

1. «avtale»: en avtale, en beslutning truffet av en sammenslutning av foretak, eller en samordnet opptreden,
2. «deltakende foretak»: foretak som er parter i avtalen og deres respektive tilknyttede foretak,
3. «tilknyttede foretak»:
 - a) foretak der en avtalepart direkte eller indirekte
 - i) har mer enn halvparten av stemmerettighetene, eller
 - ii) kan utnevne mer enn halvparten av medlemmene i kontrollorganet, administrasjonsorganet eller de organer som rettslig representerer foretaket, eller
 - iii) har rett til å lede foretakets forretninger,
 - b) foretak som overfor en avtalepart direkte eller indirekte har rettigheter eller innflytelse som nevnt i bokstav a),
 - c) foretak der et foretak nevnt i bokstav b) direkte eller indirekte har rettigheter eller innflytelse som nevnt i bokstav a),
 - d) foretak der en avtalepart sammen med ett eller flere av foretakene nevnt i bokstav a), b) eller c), eller foretak der to eller flere av de sistnevnte foretak i fellesskap har rettigheter eller innflytelse som nevnt i bokstav a),
 - e) foretak der rettigheter eller innflytelse som nevnt i bokstav a) i fellesskap innehas av:
 - i) avtalepartene eller deres respektive tilknyttede foretak nevnt i bokstav a)-d), eller
 - ii) en eller flere av avtalepartene eller ett eller flere av deres tilknyttede foretak nevnt i bokstav a)-d) og en eller flere tredjemenn,
4. «produkt»: en vare og/eller en tjeneste, herunder både varer og/eller tjenester på ulike nivåer i prosessen og ferdige varer og/eller tjenester, med unntak av distribusjons- og utleietjenester,
5. «produksjon»: produksjon av varer eller yting av tjenester, herunder produksjon ved bruk av underleverandør,
6. «det relevante marked»: det eller de relevante produktmarked(er) og det eller de relevante geografiske marked(er) for de produktene som er gjenstand for en spesialiseringsavtale,
7. «konkurrerende foretak»: et foretak som er aktivt på det relevante marked (en faktisk konkurrent) eller et foretak som på grunnlag av realistiske vurderinger kan tenkes å

ville foreta de nødvendige tilleggsinvesteringer eller påta seg andre nødvendige omstillingskostnader for å kunne gå inn på det relevante marked som reaksjon på en liten, men varig økning i relative priser (en potensiell konkurrent),

8. «eksklusiv leveringsplikt»: en plikt til ikke å levere det produkt som er omfattet av spesialiseringsavtalen til andre konkurrerende foretak enn en avtalepart,
9. «eksklusiv kjøpsplikt»: en plikt til å kjøpe det produkt som er omfattet av spesialiseringsavtalen bare fra den avtalepart som har gått med å levere det.

Artikkel 3

Innkjøps- og markedsføringsordninger

Unntaket fastsatt i artikkel 1 får også anvendelse dersom

- a) avtalepartene godtar en eksklusiv kjøps- og/eller leveringsplikt i forbindelse med en avtale om ensidig eller gjensidig spesialisering eller felles produksjon, eller
- b) avtalepartene ikke selger produktene som er gjenstand for spesialiseringsavtalen hver for seg, men avtaler felles distribusjon eller blir enige om å oppnevne tredjemann som distributør på eksklusivt eller ikke-eksklusivt grunnlag i forbindelse med en avtale om felles produksjon, forutsatt at tredjemann ikke er et konkurrerende foretak.

Artikkel 4

Markedsandelsterskel

Unntaket fastsatt i artikkel 1 får anvendelse forutsatt at de deltakende foretak til sammen ikke har en markedsandel som overstiger 20 % av det relevante marked.

Artikkel 5

Avtaler som ikke er omfattet av unntaket

1. Unntaket fastsatt i artikkel 1 får ikke anvendelse på avtaler som, direkte eller indirekte, isolert eller i kombinasjon med andre faktorer under avtalepartenes kontroll, har som formål:
 - a) å fastsette priser ved salg av produktene til tredjemann,
 - b) å begrense produksjon eller salg, eller
 - c) å fordele markeder eller kunder.
2. Nr. 1 får ikke anvendelse på:
 - a) bestemmelser om den avtalte mengde produkter innenfor rammen av en avtale om ensidig eller gjensidig spesialisering, eller fastsettelse av kapasitet og produksjonsvolum i felles produksjonsforetak innenfor rammen av en felles produksjonsavtale,

- b) fastsetting av salgsmål og av prisene fra et felles produksjonsforetak til direkte kunder innenfor rammen av artikkel 3 bokstav b).

Artikkel 6

Anvendelse av markedsandelsterskelen

1. Ved anvendelsen av markedsandelsterskelen fastsatt i artikkel 4 skal følgende regler gjelde:

- a) markedsandelen skal beregnes på grunnlag av salgsverdien på markedet; dersom opplysninger om salgsverdien på markedet ikke er tilgjengelige, kan anslag basert på andre pålitelige markedsopplysninger, herunder opplysninger om salgsvolumet på markedet, brukes til å beregne markedsandelen for det aktuelle foretaket,
- b) markedsandelen skal beregnes på grunnlag av opplysninger for foregående kalenderår,
- c) markedsandelen som innehas av foretakene nevnt i artikkel 2 nr. 3 bokstav e), skal fordeles likt på hvert enkelt foretak som har rettigheter eller innflytelse som nevnt i artikkel 2 nr. 3 bokstav a).

2. Dersom markedsandelen nevnt i artikkel 4 i utgangspunktet ikke er på over 20 %, men senere stiger over dette nivå uten å overskride 25 %, får unntaket fastsatt i artikkel 1 fortsatt anvendelse i et tidsrom på to sammenhengende kalenderår etter det året da terskelen på 20 % første gang ble overskredet.

3. Dersom markedsandelen nevnt i artikkel 4 i utgangspunktet ikke er på over 20 %, men senere stiger til over 25 %, får unntaket fastsatt i artikkel 1 fortsatt anvendelse i ett kalenderår etter det året da nivået på 25 % første gang ble overskredet.

4. Anvendelsen av nr. 2 og 3 kan ikke kombineres på en slik måte at tidsrommet på to kalenderår overskrides.

Denne forordning er bindende i alle deler og kommer direkte til anvendelse i alle medlemsstater.

Utferdiget i Brussel, 29. november 2000.

Artikkel 7

Tilbakekalling

Kommisjonen kan i henhold til artikkel 7 i forordning (EØF) nr. 2821/71 tilbakekalle fordelene gitt i denne forordning dersom den, enten av eget tiltak eller på anmodning fra en medlemsstat eller en fysisk eller juridisk person som påberoper seg en berettiget interesse, i et særlig tilfelle konstaterer at en avtale som omfattes av unntaket fastsatt i artikkel 1, likevel har virkninger som er uforenlige med vilkårene fastsatt i traktatens artikkel 81 nr. 3, og særlig dersom:

- a) avtalen ikke gir betydelige resultater med hensyn til rasjonalisering eller kundene ikke får en rimelig andel av fordelene som oppnås, eller
- b) produktene som er gjenstand for spesialisering i det felles marked eller i en vesentlig del av det ikke utsettes for effektiv konkurranse fra andre, identiske produkter eller produkter brukerne anser for likeverdige på grunn av egenskaper, pris og bruksområde.

Artikkel 8

Overgangsperiode

Forbudet fastsatt i traktatens artikkel 81 nr. 1 får ikke anvendelse i tidsrommet fra 1. januar 2001 til 30. juni 2002 med hensyn til avtaler som allerede var trådt i kraft 31. desember 2000 og som ikke oppfyller vilkårene for unntak fastsatt i denne forordning, men som oppfyller vilkårene for unntak fastsatt i forordning (EØF) nr. 417/85.

Artikkel 9

Gyldighetstid

Denne forordning trer i kraft 1. januar 2001.

Den utløper 31. desember 2010.

For Kommisjonen

Mario MONTI

Medlem av Kommisjonen